บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อเปรียบเทียบปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ ของพยาบาลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่างกัน รายละเอียดการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงได้จากการนำพยาบาลวิชาชีพ อายุระหว่าง 21-35 ปีที่ปฏิบัติการพยาบาลที่แผนกอุบัติเหตุ/ฉุกเฉิน แผนกศัลยศาสตร์ แผนกสูติ-นรีเวชวิทยา แผนกไอ ซี ยู และห้องผ่าตัดในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 290 คน และในโรงพยาบาลศิริราชจำนวน 870 คน มาหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมตามวิธีของ Yamane (1973:725) ได้กลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 71 คน กลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลศิริราช จำนวน 215 คน รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างพยาบาลวิชาชีพเท่ากับ 286 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างพยาบาลจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลศิริราช ซึ่งเป็นโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานครเพื่อทำวิจัยด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อพิจารณาจากทำเนียบโรงพยาบาลและสถิติสาธารณสุข 2536-2537 (2538: 231-232, 256, 268) พบว่าจำนวนพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานครมีเป็นจำนวนถึง 12,633 คน ซึ่งมีเป็นจำนวนเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ตามภูมิภาค(23,022 คน) และเมื่อสำรวจจำนวนพยาบาลของโรงพยาบาลในแต่ละแห่งพบว่าโรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มีจำนวนพยาบาลเท่ากับ 1,632 คน และ 1,186 คน ตามลำดับ ซึ่งเป็นจำนวนพยาบาลที่มีมากเป็นสองอันดับแรกของโรงพยาบาลทั่วราชอาณาจักร เช่นเดียวกันกับการพิจารณาจากขนาดของโรงพยาบาลโดยดูจากจำนวนเตียงคนไข้ ก็ปรากฏว่า

โรงพยาบาลศิริราชและโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นโรงพยาบาลที่มีขนาดใหญ่เป็นสองอันดับแรกมีจำนวนเตียง 2,031 เตียง และ 1,262 เตียง ตามลำดับ จากจำนวนเตียงสูงสุด – ต่ำสุดทั่วราชอาณาจักรเท่ากับ 2,031 ถึง 8 เตียง นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์จากสรุปรายงานการเฝ้าระวังโรค ปี 2537 (2537: 47) พบว่ากรุงเทพมหานครมีจำนวนผู้ติดเชื้อเอดส์มากเป็นอันดับที่ 3 รองจากจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย และที่สำคัญอีกประการหนึ่งโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์มีวิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย โรงพยาบาลศิริราชมีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นสถาบันทางการศึกษาทำหน้าที่ผลิตบุคลากรพยาบาลวิชาชีพให้แก่ทางโรงพยาบาลทั้งสองแห่งโดยตรง และผู้ที่จะเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาทั้งสองแห่งนี้ จะต้องผ่านระบบการสอบแข่งขันจากทบวงมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยจึงเชื่อว่ากลุ่มตัวอย่างจากโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และโรงพยาบาลศิริราชอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมในการวิจัยครั้งนี้

สำหรับเหตุผลในการเลือกกลุ่มตัวอย่างพยาบาลเฉพาะแผนกอุบัติเหตุ / ฉุกเฉิน แผนกศัลยศาสตร์ แผนกสูติ-นรีเวชวิทยา แผนกไอ ซี ยู และห้องผ่าตัด เพื่อวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากแผนกดังกล่าวเป็นแผนกที่พยาบาลผู้ปฏิบัติงานต้องสัมผัสกับเลือดและของเหลวจากร่างกายของผู้ป่วยอยู่เกือบตลอดเวลา ทำให้พยาบาลมีโอกาสที่จะติดเชื้อเอดส์ได้ง่ายที่สุด ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าในสภาพการณ์เช่นนี้ จะสามารถวัดปฏิกิริยาจริยธรรมในการดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในแผนกต่าง ๆ ดังกล่าวได้อย่างเด่นชัดมากกว่าพยาบาลที่ปฏิบัติงานอยู่ในแผนกอื่น

<u>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</u>

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ
2. แบบสำรวจปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์
3. แบบวัดวุฒิภาวะทางอารมณ์ของพยาบาล

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. การสร้างแบบสำรวจปฏิกิริยาจริยธรรมของพยาบาลเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์

แบบสำรวจปฏิกิริยาจริยธรรมของพยาบาล เกี่ยวกับการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์นี้ เป็นแบบสำรวจที่ในแต่ละข้อจะประกอบด้วยชุดของข้อกระทงเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ และค่าวลีแสดงปฏิกิริยาจริยธรรมต่อการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์ รวมจำนวน 13 ข้อ มีวิธีการสร้าง ดังต่อไปนี้

1.1 การสร้างข้อกระทงที่เป็นพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอดส์และการปฏิบัติการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์ (Smith, 1995; คณะทำงานด้านสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์โรคเอดส์เพื่อกลุ่มเป้าหมายที่ 4, 2535; พินิจ รัตนกุล,2536 และ มัทนา หาญวนิชย์และอุษา ทิสยากร, 2535)พบว่าได้มีการเน้นเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นหลักในการปฏิบัติต่อผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์ โดยหากจะกล่าวให้ชัดเจนมากขึ้น ก็คือ การคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วยซึ่งเกี่ยวข้องกับจริยธรรมแห่งวิชาชีพพยาบาลอย่างใกล้ชิด(วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2537:1) และจากการสอบถามพยาบาลที่โรงพยาบาลบำราศนราดูรเกี่ยวกับการดูแลรักษาผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์ นำข้อมูลมาสร้างเป็นข้อกระทงได้จำนวน 18 ข้อ เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณา(ดูรายชื่อในภาคผนวก ก) โดยเน้นพฤติกรรมการพยาบาลที่ทำให้พยาบาลมีโอกาสติดเชื้อเอดส์ได้ง่ายที่สุด และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วยบางประการที่กำลังเป็นประเด็นสำคัญในปัจจุบัน ได้พฤติกรรมการพยาบาลที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นตรงกันจำนวน 13 พฤติกรรม ดังนี้

ก. พฤติกรรมที่ทำให้พยาบาลมีโอกาสติดเชื้อไวรัสเอดส์ได้ง่ายที่สุด ได้แก่ พฤติกรรมที่พยาบาลมีการสัมผัสทางเลือด(parenteral exposure) โดยการถูกเข็มที่ติดเชื้อเอดส์แทง มีการสัมผัสทางเยื่อมูก (mucous exposure) โดยเลือด หรือสารคัดหลั่ง อันได้แก่ น้ำเหลือง น้ำในช่องคลอด เสมหะ น้ำลาย ของผู้ติดเชื้อเอดส์กระเด็นเข้าตา ปาก หรือจากการสัมผัส รวมทั้งพฤติกรรมที่มีการสัมผัสทางผิวหนัง

(cutaneous exposure)โดยการสัมผัสร่างกายของผู้ติดเชื้อเอดส์เฉพาะอย่างยิ่งในรายที่มีรอยโรคทางผิวหนัง ได้แก่พฤติกรรมดังต่อไปนี้

1) การให้เพื่อนพยาบาลฉีดยาให้ผู้ติดเชื้อเอดส์แทน

2) การหลีกเลี่ยงที่จะเป็นผู้เจาะเข็มน้ำเกลือให้แก่ผู้ติดเชื้อเอดส์

3) การขอร้องให้บุคลากรทางการแพทย์อื่น เป็นผู้ดูดเสมหะของผู้ติดเชื้อเอดส์แทน

4) การไม่ร่วมในทีมผ่าตัดผู้ติดเชื้อเอดส์

5) การหลีกเลี่ยงการทำคลอดให้หญิงมีครรภ์ที่ติดเชื้อเอดส์

6) การสัมผัสร่างกาย เช่น บีบมือ โอบไหล่ของผู้ติดเชื้อเอดส์ขณะพูดให้กำลังใจผู้ติดเชื้อเอดส์

7) การให้ผู้ติดเชื้อเอดส์ที่ช่วยเหลือตนเองไม่ใคร่สะดวก เช็ดตัวเอง

ข. พฤติกรรมเกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วยบางประการ ได้แก่สิทธิในการที่จะได้รับการพยาบาลทางด้านจิตใจ และในด้านการรักษาข้อมูลความลับของผู้ป่วย ได้แก่พฤติกรรมดังต่อไปนี้

8) การตั้งใจรับฟังผู้ติดเชื้อเอดส์บอกเล่าถึงความรู้สึกของตน

9) การเปิดโอกาสให้ผู้ติดเชื้อเอดส์พูดระบายความคับข้องใจ

10) การเก็บข้อมูลของผู้ติดเชื้อเอดส์เป็นความลับ

11) การไม่แจ้งผลการตรวจพบเชื้อเอดส์ให้ญาติผู้ป่วยทราบ เว้นแต่ผู้ป่วยจะอนุญาต

12) การนำบันทึกข้อมูลการติดเชื้อเอดส์ของผู้ป่วยไปใช้ในการช่วยแพทย์ทำวิจัย โดยไม่แจ้งผู้ป่วย

13) การสอบถามข้อมูลจากผู้ติดเชื้อเอดส์โดยไม่แจ้งวัตถุประสงค์ว่าจะนำไปใช้ในการวิจัย

1.2 การสร้างคำวลีแสดงปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์

ในขั้นแรก เป็นการรวบรวมคำวลีที่แสดงปฏิกิริยาจริยธรรมในการดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ โดยนำข้อกระทงพฤติกรรมการปฏิบัติการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์มาสร้างเป็นแบบสำรวจถามความรู้สึกและความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลจำนวน 15 คนที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผลจากการสำรวจได้คำวลีและความถี่ของการตอบคำวลีนั้น ๆ ดังนี้ (รายละเอียดของแบบสำรวจดูที่ภาคผนวก ข ข้อที่ 1)

ตาราง 1 คำวลีแสดงปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ และจำนวนคะแนนที่ได้เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย

คำวลีที่ได้จากการสำรวจ	จำนวนคะแนนที่ได้
ตักเตือน	20
ตำหนิ	17
เห็นใจ	17
ยกย่องชมเชย	15
สนับสนุน	13
ละอายใจ	10
ชื่นชมยินดี	5
หลีกเลี่ยง	3
คัดค้าน	2
เสียใจ	2
เลิกคบหาเป็นมิตร	1
ฟ้องร้อง	1
ไว้วางใจ	1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการเลือกใช้คำวลี พิจารณาจากเกณฑ์ 75 % ของคะแนนความถี่ในการตอบคำวลีของพยาบาล 15 คน นั่นคือ คำวลีที่นำมาใช้ได้ต้องมีความถี่ของคะแนนไม่ต่ำกว่า 11 คะแนน ได้คำวลีเพื่อประกอบข้อกระทงพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ดังต่อไปนี้

1. คำวลีทางบวก ได้แก่ ยกย่องชมเชย เห็นใจ สนับสนุน
2. คำวลีทางลบ ได้แก่ ตักเตือน ตำหนิ

หลังจากนั้นนำคำวลีที่ได้มาประกอบกับข้อกระทงพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ทั้ง 13 ข้อ ได้เป็นแบบสำรวจซึ่งประกอบด้วยชุดของพฤติกรรมการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์และคำปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมดังกล่าว จำนวน 13 ชุด โดยในแต่ละชุดประกอบด้วยข้อกระทงจำนวนหนึ่งข้อเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ และคำวลีแสดงปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมนั้นจำนวน 5 ปฏิกิริยา เพื่อให้ผู้ตอบแบบสำรวจประเมินระดับการมีปฏิกิริยาจริยธรรมมากน้อย 5 ระดับต่อพฤติกรรมการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์ข้อหนึ่งๆ

ในการตอบแบบสำรวจ ผู้ตอบจะได้รับคำชี้แจงให้พิจารณาพฤติกรรมในแต่ละข้อซึ่งเป็นการกระทำของผู้อื่น แล้วให้ผู้ตอบพิจารณาคำวลีแสดงปฏิกิริยาทีละตัวว่า จะ หรือ จะไม่มี ปฏิกิริยาเช่นนี้ในระดับมากน้อยเท่าไร และได้เน้นให้ผู้ตอบตอบให้ครบทั้ง 5 ปฏิกิริยา ตัวอย่างของแบบสำรวจดังแสดงข้างล่างนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 2 ตัวอย่างของแบบสำรวจปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์

หากข้าพเจ้าได้เห็นหรือทราบว่าพยาบาลคนอื่น กระทำดังต่อไปนี้

0. หลีกเลี่ยงการทำคลอดให้หญิงมีครรภ์ที่ติดเชื้อเอดส์ ข้าพเจ้า...

ระดับการมีปฏิกิริยา / ปฏิกิริยา	จะแน่ๆ	อาจจะ	ไม่แน่ใจ	อาจจะไม่	จะไม่แน่ๆ
สนับสนุน					
ตำหนิ					
ยกย่องชมเชย					
ตักเตือน					
เห็นใจ					

การตรวจให้คะแนน ได้กลับการให้คะแนนให้มีความสัมพันธ์กันระหว่างข้อการกระทำทางบวกและทางลบและประเภทของคำวลี ดังได้แสดงเกณฑ์การให้คะแนนในตาราง 3

ตาราง 3 เกณฑ์การให้คะแนนปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์

พฤติกรรมการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์	คำวลีทางบวก : คำวลีทางลบ									
	จะแน่ๆ	อาจจะ	ไม่แน่ใจ	อาจจะไม่	จะไม่แน่ๆ	จะแน่ๆ	อาจจะ	ไม่แน่ใจ	อาจจะไม่	จะไม่แน่ๆ
ข้อการกระทำทางบวก	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5
ข้อการกระทำทางลบ	1	2	3	4	5	5	4	3	2	1

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังกล่าวสามารถอธิบายได้ว่า หากพยาบาลมีคะแนนปฏิกิริยาจริยธรรมสูง ก็จะมีคะแนนความลึกทางบวกสูงในช้อกระทงทางบวก(ได้คะแนนมาก) และจะมีคะแนนความลึกทางลบต่ำในช้อกระทงทางบวก(ได้คะแนนน้อย) นั่นคือมีแนวโน้มว่าจะมีปฏิกิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมที่เหมาะสม ขณะเดียวกันพยาบาลที่มีปฏิกิริยาจริยธรรมสูง ก็จะมีคะแนนความลึกทางบวกต่ำในช้อกระทงทางลบ(ได้คะแนนน้อย) และจะมีคะแนนความลึกทางลบสูงในช้อกระทงทางลบ(ได้คะแนนมาก) แสดงว่ามีแนวโน้มที่จะไม่มีปฏิกิริยาจริยธรรมทางบวกต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

1.3 <u>การหาคุณภาพของเครื่องมือแบบสำรวจปฏิกิริยาจริยธรรม</u>

1) การหาค่าความตรงของเครื่องมือ(validity) จากช้อกระทงที่สร้างขึ้น จำนวน 18 ข้อ เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (content validity)และคัดเลือกเฉพาะข้อที่เหมาะสมที่จะใช้ในงานวิจัยนี้ได้ช้อกระทงที่ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นชอบตรงกัน จำนวน 13 ข้อ

2) การหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ(reliability) จากการทดสอบแบบสำรวจปฏิกิริยาจริยธรรมต่อการพยาบาลผู้ติดเชื้อเอดส์ กับพยาบาลโรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 40 คน นำมาหาค่าความเที่ยงตามวิธีของ Cronbach (พวงรัตน์, 2536: 132-133) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสำรวจปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ เท่ากับ .91

2. การสร้างแบบวัดระดับวุฒิภาวะทางอารมณ์

จากการศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอารมณ์ของนักจิตวิทยาทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่ามีการกำหนดลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ไว้อย่างหลากหลาย อย่างไรก็ตามสามารถจัดแบ่งกลุ่มลักษณะการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่างๆ อย่างกว้างๆ ได้เป็นลักษณะที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เกี่ยวกับตนเอง และลักษณะที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งสองลักษณะเมื่อสรุปเป็น

รายด้านจะได้ลักษณะการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์เป็น 6 ด้าน โดยในแต่ละด้านประกอบด้วยข้อกระทงที่เป็นข้อความทางบวกและข้อความทางลบมีจำนวนใกล้เคียงกันได้รวมทั้งสิ้น 104 ข้อ นำมาหาคุณภาพของเครื่องมือในครั้งแรกได้จำนวน 73 ข้อ หลังจากที่ได้ดำเนินการหาคุณภาพของเครื่องมือครั้งที่สองคงเหลือข้อกระทงที่ใช้ได้จริง จำนวน 48 ข้อ ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และสามารถเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ๆได้โดยปราศจากความกลัวโดยไร้เหตุผล หรือรู้สึกกลัวเพียงเล็กน้อย (Malm,1952: 198-199; Maslow อ้างถึงในกิตติศักดิ์ เชื้ออาษา, 2536:18; Rogers,1972: 508; และ Tussing อ้างถึงในวารุณี อมรทัต, 2521: 392) ได้แก่ข้อกระทงดังต่อไปนี้

ข้อกระทงบวก

1. รู้สึกไว้วางใจในตนเอง
2. ไม่รู้สึกประหม่ากลัวเมื่อต้องเข้าไปยังสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย
3. กล้าเผชิญปัญหาใหม่ๆ โดยไม่รู้สึกวิตกกังวลหรือรู้สึกกังวลเพียงเล็กน้อย
4. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองไม่ว่าอยู่ในสถานการณ์ใด

ข้อกระทงลบ

1. ลังเลในการตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ
2. ตื่นตระหนกเมื่อต้องเข้าไปในสถานที่ที่ใหญ่โตโอ่โถง
3. รู้สึกอึดอัดเมื่อแต่งตัวธรรมดาในงานที่ทุกคนแต่งตัวหรูหรา
4. รู้สึกผิดหวังที่ตนเองกระทำบางสิ่งไม่สำเร็จ

ด้านที่ 2 การมีการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุข หมายถึง การที่บุคคลมีความพึงพอใจในการใช้ชีวิตประจำวัน มีความสุขในการปฏิบัติตามสถานภาพต่างๆของตน รวมทั้งมีความชื่นชม ซาบซึ้งในคุณค่าแห่งศิลปะและความงดงามของธรรมชาติ (Malm, 1952 : 201; Maslow อ้างถึงในกิตติศักดิ์ เชื้ออาษา, 2536: 18; Rogers, 1972:509; Tussingอ้างถึงในวารุณี อมรทัต, 2521: 392; และจรรยา สุวรรณทัต, 2511: 51) ได้แก่ข้อกระทงดังต่อไปนี้

ข้อกระทงบวก

1. รู้สึกว่าตนเองเหมาะกับอาชีพที่กำลังทำอยู่
2. พอใจในการดำเนินชีวิต
3. มีอารมณ์ร่าเริงแจ่มใสในการทำงาน
4. รู้สึกว่าธรรมชาติเป็นที่สิ่งสวยงาม

ข้อกระทงลบ

1. อยากหางานใหม่
2. ชีวิตนี้มีแต่เรื่องช้ำชากจำเจ
3. ศิลปะเป็นเรื่องของคนเพ้อฝัน
4. รู้สึกเฉยชากับการดำเนินชีวิตประจำวัน

ด้านที่ 3 การยอมรับความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง หมายถึง การที่บุคคลมีความเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตนเอง ทั้งข้อดี ข้อบกพร่องต่างๆ เช่น ลักษณะทางกายภาพ ความสามารถ และบุคลิกภาพ เป็นต้น (Maslow อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา, 2536:18; Rogers, 1972: 508; Smithson, 1981: 100; Tussing อ้างถึงใน วารุณี อมรทัต, 2521: 391; จรรจา สุวรรณทัต, 2511: 47-49; พยอม อิงคตานุวัฒน์, 2523 : 3; และศรีเรือน แก้วกังวาล, 2518: 102) ได้แก่ข้อกระทงดังต่อไปนี้

ข้อกระทงบวก

1. รู้สึกพึงพอใจไม่ว่าตนจะมีรูปร่างหน้าตาอย่างไร
2. รับฟังคำวิจารณ์ที่คนอื่นพูดถึงตนเอง
3. ยอมรับระดับความสามารถของตนเอง
4. เข้าใจตนเองดีว่ามีบุคลิกภาพเช่นไร

ข้อกระทงลบ

1. รู้สึกอึดอัดไม่สบายใจ เมื่อมีบุคคลอื่นวิพากษ์วิจารณ์ตนเอง
2. รู้สึกเสียใจที่ตนเองมีบุคลิกภาพเช่นที่เป็นอยู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. รู้สึกอึดอัดไม่สบายใจ เกรงว่าผู้อื่นจะรู้ข้อบกพร่องของตน

4. อยากให้ตนเองมีรูปร่างหน้าตาดีกว่านี้

ด้านที่ 4 การยอมรับความเป็นจริงของบุคคลอื่น หมายถึง การที่บุคคลมีความเข้าใจและยอมรับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น ทั้งข้อดี ข้อบกพร่องต่าง ๆ ได้ เช่น ลักษณะทางกายภาพ ความสามารถ บุคลิกภาพ รวมทั้งความต้องการและความรู้สึกของบุคคลอื่น เป็นต้น (Malm, 1952: 99; Rogers,1972: 508; Smithson,1981: 100; Tussing(อ้างถึงใน วารุณี อมรทัต, 2521: 393, 508; พยอม อิงคตานุวัฒน์, 2523: 2; และศรีเรือน แก้วกังวาล, 2518: 101) ได้แก่ข้อกระทงดังต่อไปนี้

ข้อกระทงบวก

1. รับฟังความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นของตนเอง

2. ยอมรับขีดความสามารถของเพื่อนร่วมงาน

3. ไม่คิดถึงแต่ความบกพร่องของบุคคลอื่น

4. ให้โอกาสผู้อื่นได้พูดชี้แจงข้อเท็จจริง

ข้อกระทงลบ

1. คนอื่นควรจะทำงานได้ดีพอๆกับตนเอง

2. กระทำสิ่งต่างๆโดยไม่คำนึงว่าผู้อื่นจะรู้สึกอย่างไร

3. มักชี้ให้เห็นความบกพร่องของผู้อื่น

4. ใช้มาตรฐานการกระทำของตนเองประเมินความถูกผิดของการกระทำของผู้อื่น

ด้านที่ 5 การควบคุมอารมณ์ของตนเองได้และแสดงอารมณ์ออกได้อย่างเหมาะสม หมายถึง การที่บุคคลรู้เท่าทันอารมณ์ของตนเองไม่ปล่อยให้อารมณ์มาครอบงำความคิดและการกระทำของตนได้ และแสดงอารมณ์ตอบโต้เหตุการณ์และบุคคลอื่นได้อย่างสมเหตุผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบเหมาะสมแก่กาละเทศะและกฎเกณฑ์ ประเพณีของสังคมนั้นๆ (Malm, 1952: 199; Rogers, 1972: 508; Smithson, 1981: 100; Tussing อ้างถึงใน วารุณี อมรทัต, 2521: 391,508; พยอม อิงคตานุวัฒน์,2523:

2; และศรีเรือน แก้วกังวาล, 2518: 101) ได้แก่ข้อกระทงดังต่อไปนี้

ข้อกระทงบวก

1. เชื่อว่าการโกรธผู้อื่นคือการทำร้ายตนเอง
2. ชอบแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลเมื่อเห็นว่าบุคคลอื่นกระทำบางสิ่งไม่ถูกต้อง
3. ชี้แจงเหตุผลอย่างนุ่มนวลเมื่อเกิดความขัดแย้งกับผู้ร่วมงาน
4. ยังยิ้มได้แม้กำลังเผชิญกับสถานการณ์ที่ตึงเครียด

ข้อกระทงลบ

1. หงุดหงิดโมโหง่าย
2. แสดงอารมณ์ออกไปแล้ว จึงรู้สึกภายหลังว่าไม่ควรทำ
3. หัวเราะคนที่แต่งตัวหรูหรามาในงานที่ทุกคนแต่งตัวธรรมดา
4. กล่าวตำหนิเพื่อนร่วมงานด้วยความโกรธต่อหน้าเพื่อนร่วมงานคนอื่น

ด้านที่ 6 การสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นได้ หมายถึง ความสามารถในการทำความรู้จักกับบุคคลอื่นได้ง่าย ชอบร่วมกิจกรรมและพบปะสังสรรค์กับบุคคลอื่นทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย (Maslow กล่าวถึงใน กิตติศักดิ์ เชื้ออาษา, 2536: 19; Rogers, 1972: 508; Smithson, 1981: 100; และศรีเรือน แก้วกังวาล, 2518: 102) ได้แก่ข้อกระทงดังต่อไปนี้

ข้อกระทงบวก

1. เริ่มสนทนากับบุคคลที่ไม่คุ้นเคยได้อย่างไม่ขัดเขิน
2. ได้รับเลือกให้เป็นผู้ประสานงานในการทำงาน
3. ยิ้มทักทายผู้อื่นก่อน
4. ชอบการพบปะผู้คน

ข้อกระทงลบ

1. ไปร่วมงานสังคมเมื่อจำเป็นจริงๆ หรือหลีกเลี่ยงไม่ได้
2. ชอบอยู่คนเดียว เงียบๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

i 17020311

3. แสดงท่าที่ไม่สนใจระหว่างการได้รับการแนะนำให้รู้จักกับบุคคลที่ตนรู้สึกไม่ชอบหน้า

4. ในงานเลี้ยง ยิ้มทักทายเฉพาะบุคคลที่ตนรู้จักเท่านั้น

แบบวัดวุฒิภาวะทางอารมณ์นี้สร้างขึ้นตามวิธีของ Likert เป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อกระทงต่างๆให้ผู้ตอบพิจารณาว่าผู้ตอบมีความรู้สึก หรือแสดงการกระทำในข้อกระทงแต่ละข้อบ่อยครั้งเพียงใด โดยมีระดับแสดงความบ่อยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ไม่เคยเลย นานๆครั้ง บ่อยครั้ง และทุกครั้ง

การตรวจให้คะแนน กำหนดคะแนนการตอบของแต่ละระดับ ทั้ง 4 ระดับเป็น 4 3 2 1 ตามลำดับสำหรับข้อกระทงที่เป็นข้อความทางบวก และคะแนนการตอบเป็น 1 2 3 4 สำหรับข้อกระทงที่เป็นข้อความทางลบ

2.1 <u>การหาคุณภาพของแบบวัดวุฒิภาวะทางอารมณ์ของพยาบาล</u>

1) การหาค่าความตรงของเครื่องมือ(validity) เสนอข้อกระทงที่สร้างขึ้น จำนวน 104 ข้อ ให้นักจิตวิทยาจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงตามเนื้อหา (content validity) ได้ข้อกระทงที่ผ่านการเห็นชอบ จำนวน 73 ข้อ โดยบางข้อมีการปรับเนื้อหาและการใช้ภาษา และจากการหาความตรงตามสภาพ (concurrent validity) โดยนำข้อกระทงทั้ง 73 ข้อ ไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 40 คน โดยแบ่งคะแนนที่ได้เป็นกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำด้วยเกณฑ์ 27 % เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก(discrimination) เป็นรายข้อด้วยวิธี t-test กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากถ้าเครื่องมือมีอำนาจจำแนกแล้ว จะมีความตรงตามสภาพด้วย(พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2536: 137) สำหรับเครื่องมือนี้ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าตั้งแต่ .10 ถึง -4.39 คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ -2.11 ถึง -4.39 ได้จำนวน 51 ข้อ ในจำนวนนี้ตัดออก 3 ข้อ เนื่องจากเป็นข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำกว่าข้ออื่นและเป็นข้อที่เกินจากการจัดแบ่งข้อตามรายด้านซึ่งมีด้านละ 8 ข้อ แบ่งออกเป็นข้อกระทงทางบวก 4 ข้อ และข้อกระทงทางลบ 4 ข้อ รวมได้ข้อกระทงที่สามารถแยกพยาบาลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง และพยาบาลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ จำนวน 48 ข้อ

นำข้อกระทงทั้ง 48 ข้อนี้ไปทดสอบกับพยาบาลของโรงพยาบาลรามาธิบดีอีกกลุ่มหนึ่งจำนวน 40 คน เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกอีกครั้ง ในครั้งนี้ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้อที่มีค่าตั้งแต่ -2.08 ถึง -6.45 (ค่าอำนาจจำแนกดูที่ภาคผนวก ข ตาราง 8 และ 9)

2) การหาค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบวัดวุฒิภาวะทางอารมณ์จำนวน 48 ข้อ ได้จากการคำนวนคะแนนคำตอบของพยาบาลโรงพยาบาลรามาธิบดี จำนวน 40 คน ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดวุฒิภาวะทางอารมณ์เท่ากับ .87

การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลกระทำโดยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างพยาบาลตอบ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนเริ่มจากการนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพร้อมแบบสอบถาม ไปติดต่อหน่วยสารบรรณของโรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เพื่อขออนุมัติในการเก็บข้อมูล เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงนำหนังสือดังกล่าวไปติดต่อหัวหน้าฝ่ายการพยาบาลของโรงพยาบาลทั้งสองแห่ง เพื่อส่งแบบสอบถามและนัดวันเก็บแบบสอบถามคืนในแต่ละแผนก ได้แก่ แผนกอุบัติเหตุ/ฉุกเฉิน แผนกศัลยศาสตร์ แผนกสูติ-นรีเวชวิทยา แผนกไอ ซี ยู และห้องผ่าตัด หลังจากนั้นใช้เวลาประมาณ 2-4 สัปดาห์ในการเก็บแบบสอบถามคืน โดยผู้วิจัยไปเก็บในแต่ละแผนกที่โรงพยาบาลศิริราช ส่วนที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ผู้วิจัยไปขอรับจากหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล

การจัดกระทำกับข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 300 ฉบับ ได้รับกลับคืนมาจากพยาบาลของโรงพยาบาลทั้งสองแห่ง รวม 246 ฉบับ จากนั้นนำมาตรวจความเรียบร้อยของแบบสอบถามและคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 220 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 76.92 ของกลุ่มตัวอย่างพยาบาลทั้งหมด

หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส ตามคู่มือการลงรหัสซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้น และบันทึกข้อมูลโดยใช้โปรแกรม CU ลงจานแม่เหล็ก (diskette) แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม SPSS PC+

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์(SPSS PC+)คำนวณและวิเคราะห์ค่าทางสถิติ ดังนี้

1. จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ของพยาบาล แยกตามอายุ สถานภาพการสมรส ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาล

2. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)ของคะแนนวุฒิภาวะทางอารมณ์ของพยาบาล เพื่อแบ่งออกเป็นกลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ โดยใช้เกณฑ์ 27 %

3. ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ แยกตามกลุ่มพยาบาลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงและต่ำ และค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนปฏิกิริยาจริยธรรมของพยาบาลทั้งสองกลุ่มเป็นรายพฤติกรรม

4. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนปฏิกิริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ของพยาบาลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูงและวุฒิภาวะทางอารมณ์ต่ำ ด้วยวิธี t-test

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย